

S postavitvijo turistične signalizacije tudi upravljavec avtocest in hitrih cest pripomore k razvoju turizma v Sloveniji

Mag. **Nina Verzolak Hrabar**, univ.dipl.inž.prom.
DRI upravljanje investicij, Družba za razvoj infrastrukture, d.o.o.

Mag. **Nataša Kovše**, univ.dipl.inž.gr.
DARS d.d., Družba za avtoceste v Republiki Sloveniji, d.d.

Pouzetek

V zadnjih letih smo priča vse večji promociji Slovenije kot turistične dežele. V nacionalni koncept skrbi za turizem in povečanje domačega in tujega turizma je vpletenih veliko institucij in organizacij, med njimi tudi upravljavca državnih cest Direkcija RS za infrastrukturo in Družba za avtoceste v RS. In kaj imajo skupnega ceste in turizem? Več, kot si na prvi pogled mislimo. Pričujoči prispevek se osredotoči na turistično signalizacijo, natančneje na obvestilne table na avtocestah in hitrih cestah, vsem znane kot velike rjave table. Poudariti je potrebno, da ni govora o oglaševalskih panojih, temveč o prometni signalizaciji, katera se postavlja na podlagi Zakona o cestah. Kaj na tem področju določajo zakon in podzakonski predpisi, kaj se je v praksi pokazalo kot dobra praksa in v katero smer bi bilo smiselno dopolniti predpise, o tem podrobno v prispevku.

Summary

In the past few years we have witnessed an increasing promotion of Slovenia as a tourist destination. In national concept tourism development, many stakeholders are involved, among them is the Slovenian Roads Agency and Motorway Company in the Republic of Slovenia. What do roads and tourism have in common? More than we might think. This paper focuses on tourist signs, especially on the information boards alongside the motorways, commonly known as the 'big brown boards'.

It should be noted that this bears no relevance to advertising billboards, only to traffic signs, which are being installed according to current road legislation. What is defined by the law and regulations and in which way regulations should be supplemented will be further explained in the paper. As well what has been already proven as a good practice.

1 Uvod

Slovenija s svojo unikatnostjo postaja v svetu vse bolj prepoznavna turistična dežela. Slovenija se je odločila za individualen pristop – torej vsakemu turistu ponuditi tisto, kar na oddihu želi in potrebuje. Prav je, da se zavedamo, da pridobivanje vedno novih turistov, njihovo ohranjanje ali celo povečevanje njihovega števila nikakor ni samoumevno. V skrbi za rast in razvoj slovenskega turizma je vpletenih veliko nacionalnih institucij, neprofitnih organizacij, gospodarskih subjektov in posameznikov. Zelo pomembno vlogo pri tem imata tudi upravljavca državnih cest Direkcija RS za infrastrukturo in Družba za avtoceste v RS. V prvi vrsti je seveda tukaj skrb za dostopnost do turističnih destinacij: cesta mora biti varna in lahko dostopna posameznim udeležencem v cestnem prometu, katerim je namenjena – v tem primeru turistom. Pojem turistična signalizacija je prvi uvedel Zakon o javnih cestah leta 1998, s čimer je turistična signalizacija dobila status prometne signalizacije, natančneje pa je opredeljena v Pravilniku o prometni signalizaciji in

prometni opremi na javnih cestah. S tem se je postavil nov mejnik pri aktivnem sodelovanju prometne stroke na področju turizma.

2 Turistična signalizacija niso oglaševalski panoji

Za turiste in potencialne turiste, ki se v Slovenijo pripeljejo s cestnim vozilom, predstavlja prvi stik z našo državo cesta in njen obcestni prostor. V veliki večini so to avtoceste in hitre ceste, ki na ta način predstavljajo velik potencial za informiranje voznikov o bližini turističnih destinacij. V to kategorijo ne spadajo veliki oglaševalski panoji, ki s svojimi kričečimi barvami, dostikrat neumestnimi besedili in predvsem neustrezno izbranimi lokacijami postavitev odvrtajo pozornost voznikov od vožnje in s tem ogrožajo prometno varnost. Ne moremo tudi mimo estetskega vidika – oglaševalski panoji agresivno posegajo v obcestni prostor, ki je dostikrat celo agrarno zemljišče... Skrajni čas je, da se zavemo, da cesta vendarle ni medij za oglaševanje!

Slika 1: Prenasičenost obcestnega prostora z oglaševalskimi panoji

Postavitev turistične signalizacije je sistemski, strokoven pristop umeščanja znakov turistične signalizacije v pas za prometno signalizacijo. Turistična signalizacija je namreč že 15 let del prometne signalizacije, katero opredeljuje Pravilnik o

prometni signalizaciji in prometni opremi na javnih cestah (v nadaljevanju pravilnik).

Od vseh znakov turistične signalizacije, ki jih predvideva pravilnik, so najopaznejše vsem znane velike rjave table, postavljene ob avtocestah in hitrih cestah. Gre za znake »obvestilna tabla«.

Slika 2: Obvestila tabla spada med prometno signalizacijo

Osnovna funkcija obvestilnih tabel je obveščanje o kulturnih spomenikih, varovanih območjih narave ter pomembnejših turističnih znamenitostih, ki se nahajajo v bližini. Če se osredotočimo na avtoceste in hitre ceste, kjer je potencial turistov največji, potem se po pravilniku na obvestilne table lahko umestijo le turistične vsebine najvišjega nacionalnega pomena: državni kulturni spomeniki, naravne vrednote državnega pomena, državna zavarovana območja in turistične znamenitosti. Med turistične znamenitosti po pravilniku sodijo naravna zdravilišča in smučišča, katerih dolžina prog je 10 km in več ali zmogljivost žičniških naprav 5000 smučarjev na uro in več.

3 Zakaj tako stroge omejitve za umestitev turističnega cilja na obvestilo tablo na avtocestah in hitrih cestah?

Skladno s pravilnikom se obvestilna tabla na avtocestah in hitrih cestah postavi v območje izvoza, preko katerega je posamezni turistični cilj dosegljiv. V osnovi je pravilnik iz leta 2000 določal, da se pred posameznim

izvozom lahko postavi največ ena obvestilna tabla z dvema turističnima ciljema. Na tej osnovi je pod okriljem takratne Slovenske turistične signalizacije nastal dokument, v katerem se je za vsak posamezen izvoz določila konkretna vsebina turistične table. Vendar pa se je pri operativnem reševanju vlog kmalu pokazalo, da je utemeljenih prosilcev za umestitev na obvestilno tablo mnogo več, kot pa to dopušča pravilnik. Zato je leta 2006 na pobudo cestne stroke prišlo do spremembe v pravilniku, do povečanja števila na največ dve obvestilni tabli s po dvema turističnima vsebinama na posamezni izvoz, torej štiri turistične vsebine na posamezni izvoz. Kar pa ne pomeni, da se na vseh izvozi označi maksimalno dovoljeno število štirih turističnih ciljev. Turistični cilji, ki zagotovijo kriterijem za umestitev na obvestilno tablo, so namreč zelo neenakomerno razporejeni glede na avtocestne izvoze. Obstajajo izvozi, kjer trenutno ni predvidena postavitev nobene obvestilne table (npr. Razdrto, Kozina, Trojane, Fram ...), obstajajo pa tudi izvozi z več kot štirimi upravičenimi turističnimi cilji (npr. Lesce, Novo mesto – vzhod...). V slednjih primerih se napisi, likovni prikazi in simboli kombinirajo tako, da obvestilna tabla zajame čim širši turistični spekter.

Slika 3: Pred vsakim AC oz. HC izvozom se lahko postavi največ dve obvestilni tabli s po dvema vsebinama

Sledila je nujno potrebna novelacija dokumenta z določitvijo turističnih vsebin za posamezen izvoz. Tokrat se je medresorsko usklajevanje razširilo na kar 10 krovnih institucij s področja turizma in cestnega prometa, in sicer so dokument sooblikovale takratne institucije Ministrstvo za promet, Ministrstvo za kulturo, Ministrstvo za okolje in prostor, Ministrstvo za gospodarstvo, Slovenska turistična organizacija, Turistična zveza Slovenije, Združenje slovenskih žičničarjev, Skupnost slovenskih naravnih

zdravilišč, DARS d.d. in DDC svetovanje inženiring d.o.o.. Dokument še danes predstavlja temeljno izhodišče za potrjevanje turističnih ciljev, ki se umestijo na obvestilne table na avtocestah in hitrih cestah.

Panoga turizma kot tudi izgradnja avtocest in hitrih cest sta živa sistema, zato je še vedno potrebno aktivno sodelovanje med posameznimi krovni institucijami. Usklajevanja tako potekajo za vsak predlog, ki ga upravljavec avtocest in hitrih cest prejme v obravnavo.

Slika 4: Po dodelitvi statusa svetovne dediščine Unesco je sledila takojšnja označitev Unesco statusa na obstoječi obvestilni tabli

3.1 Osnovni kriteriji za umestitev turističnega cilja na obvestilo tablo

Poleg osnovnega kriterija o nacionalnem pomenu turističnega cilja morajo za umestitev na obvestilno tablo biti izpolnjeni najmanj naslednji kriteriji, ki jih določa pravilnik:

- ▶ od obvestilne table pa vse do turističnega cilja mora biti izvedeno kontinuirano vodenje turističnega cilja;
- ▶ turistični cilj je mogoče obiskati praviloma vse leto;
- ▶ cesta in dostop do turističnega cilja morata biti varna in lahko dostopna posameznim vrstam udeležencev v cestnem prometu, ki sta jim namenjena;
- ▶ zagotovljeno mora biti zadostno število parkirnih mest za parkiranje vozil na urejenih parkiriščih zunaj vozišča ceste.

3.2 Dodatni kriteriji za umestitev turističnega cilja na obvestilno tablo

Dodatni kriteriji, opredeljeni v študiji »Turistična signalizacija na avtocestah in hitrih cestah po Sloveniji« so naslednji:

- ▶ turistični cilj praviloma ne sme biti oddaljen več kot 30 km od mesta, na katerem stoji obvestilna tabla;
- ▶ predlagatelj obvestilne table mora predložiti pisno dokazilo, da je predlog za postavitev določenega turističnega cilja usklajen z vsemi občinami, ki gravitirajo na zadevni izvoz;
- ▶ turistični cilj mora biti urejen, vzdrževan in varen za uporabo;
- ▶ število registriranih obiskovalcev letno najmanj 30 000 (kriterij se upošteva le, ko več turističnih ciljev izpolnjuje osnovne pogoje in je posamezne cilje potrebno izločiti).

4 Grafični izgled obvestilne table na avtocestah in hitrih cestah

Osnovna določila glede izgleda obvestilne table opredeljuje pravilnik:

- ▶ površina obvestilne table mora biti izdelana iz svetlobno odsevnih materialov tipa I;

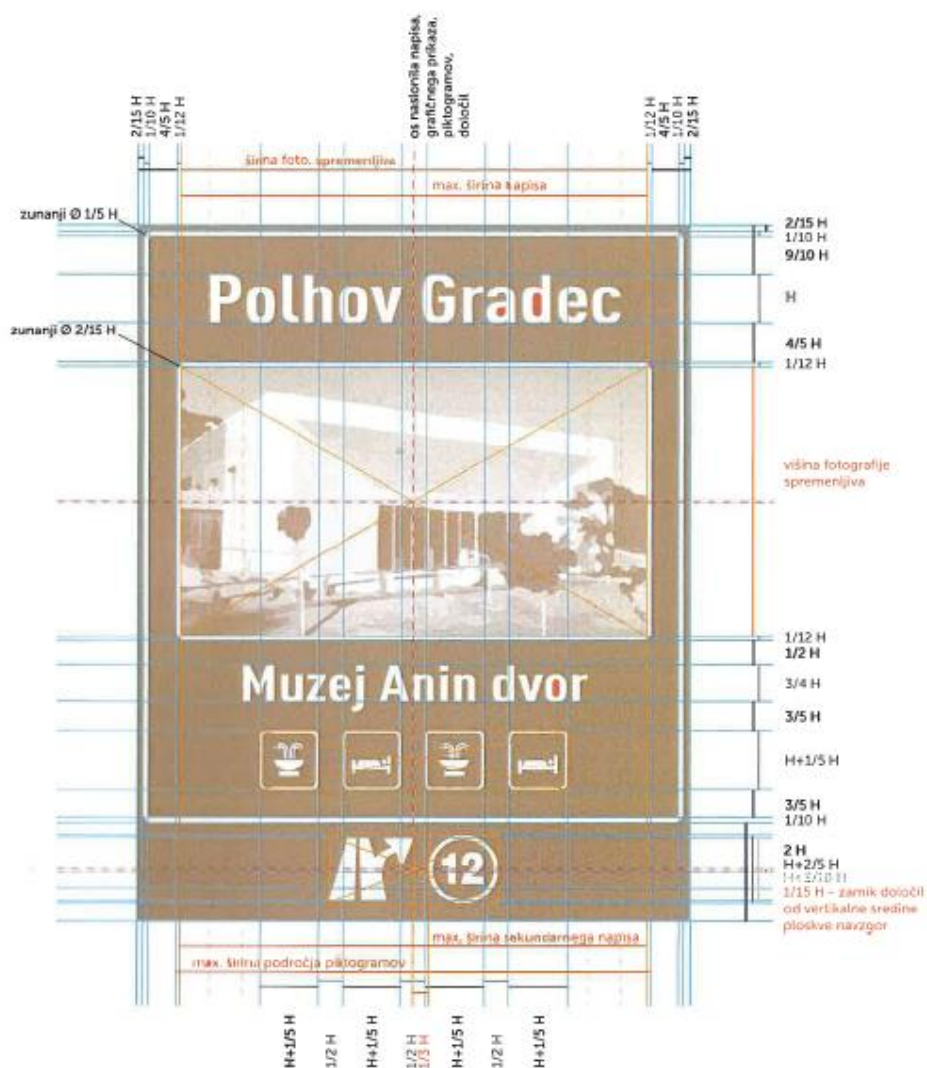
- ▶ pravokotna oblika velikosti največ 15 m² oziroma največ 25 m² v primeru, če sta na obvestilni tabli prikazana dva turistična cilja;
- ▶ osnovna barva obvestilne table je rjava, simboli in napisi so bele barve, likovni prikaz v rjavobelih odtenkih;
- ▶ na obvestilno tablo se lahko umestijo simboli iz pravilnika ter splošno znani ali mednarodno uveljavljeni simboli;
- ▶ vsebina ne sme biti spremenljiva;
- ▶ zadnja (hrbta) stran obvestilne table mora biti siva brez leska in brez vsebine.

Rjava barva ni bila zgolj naključno izbrana s pravilnikom. Rjava barva se mednarodno uporablja za prometno signalizacijo turističnih vsebin tudi drugod po Evropi.

Za likovni prikaz pravilnik dopušča uporabo grafike ali fotografije v rjavobelih odtenkih. V ostalih evropskih državah je v večini držav praksa upodobitev turističnega cilja s pomočjo grafične tehnike, v slovenskem prostoru pa so se v veliki večini lastniki odločili za uporabo fotografije, ki bolj realno prikaže turistični cilj. Tako je prikaz turističnega cilja s pomočjo fotografije postalo v Sloveniji nenapisano pravilo; imamo le dve obvestilni tabli z grafičnima prikazoma, pa še tukaj lastniki razmišljajo o menjavi s fotografijo.

Osnovna določila glede oblike, velikosti in barve obvestilne table nikakor niso dovolj za poenotenje izgleda obvestilnih tabel v slovenskem prostoru. Za prometno signalizacijo zaradi sposobnosti voznikove zaznave informacij velja splošno načelo »Manj je več!«, predlagatelji postavitve obvestilnih tabel pa v večini primerov želijo na obvestilno tablo podati čim več informacij. V izogib tovrstnim nesoglasjem in predvsem s ciljem poenotenja obvestilnih tabel na vseh državnih cestah v Sloveniji je prišlo do sodelovanja prometne stroke s strokovnjaki s področja oblikovanja. Nastal je dokument, ki podaja osnovne grafične rešitve za naslednja področja:

- ▶ kompozicija z razmerji,
- ▶ grafični prikaz turističnega cilja,
- ▶ barvni toni in tipografija.

Slika 4: Načrtovanje obvestilne table - kompozicija z razmerji.

Žal je potrebno poudariti, da omenjeni dokument nima enake teže kot tehnična specifikacija in kot takšen predstavlja le osnovo v smeri poenotenja obvestilnih tabel.

5 Zaključek

Po 15 letnem obdobju, odkar se je začela postavljati turistična signalizacija na avtocestah in hitrih cestah pa vse do danes, ni bilo zaznati nobenih nasprotovanj oziroma pripomb na vsebino turistične signalizacije ali pripomb, vezanih na njeno obliko. Glede na odzive lastnikov obvestilnih tabel le-te pripomorejo k temu, da se pokaže bogata ponudba turističnih ciljev nacionalnega pomena.

Poudariti je potrebno, da postavev obvestilnih tabel ni zaključen proces. Še vedno obstajajo turistični cilji nacionalnega pomena, ki se želijo označiti na avtocestah in

hitrih cestah. Kdaj bo prišlo do realizacije, pa je predvsem odvisno od finančnega načrta posameznega predlagatelja, saj je finančno breme izključno na njihovi strani. Kot primer lahko navedemo turistična cilja Rogla (smučarsko središče) in Zreče (naravno zdravilišče), kjer so temeljne vsebinske in tehnične rešitve med upravljavcem avtocest in hitrih cest in predlagateljema že nekaj let usklajene, žal pa še vedno ni prišlo do realizacije.

Dejstvo je, da sta tako turizem kot promet zelo dinamična procesa, in njihovim spremembam sledijo tudi spremembe in dopolnitve na obstoječih obvestilnih tablah. Vezano na promet lahko izpostavimo oštevilčenje izvozov, čemur sledijo označitve izvozov tudi na obvestilnih tablah. S področja turizma pa je največja vsebinska sprememba obvestilne table bila narejena na že postavljeni obvestilni tabli za Idrijo, in sicer

je po dodelitvi statusa svetovne dediščine Unesco sledila takojšnja označitev Unesco statusa na obstoječi obvestilni tabli.

Kot na vsej ostali prometni signalizaciji, se tudi na obvestilnih tablah na avtocestah in hitrih cestah sčasoma slabšajo karakteristike uporabljenih svetlobno odsevnih materialom – table postajajo dotrajane. Tako je že prišlo do zamenjave najstarejših obvestilnih tabel, nekatere obvestilne table pa so bile zamenjane zaradi poškodb, ki so jih dobile pri prometnih nezgodah (v slednjem primeru krije celotne stroške upravljavec avtocest in hitrih cest).

V smeri poenotenja izgleda obvestilnih tabel na avtocestah in hitrih cestah je DARS d.d. v letu 2015 objavil priporočilo z osnovnimi grafičnimi rešitvami.

Upravljavec avtocest in hitrih cest ugotavlja, da je začetek projekta postavitve turistične signalizacije, ki sega v leto 2001, bil pravilno zastavljen, saj je s pomočjo sodelovanja prometne stroke, predvsem z Ministrstvom za kulturo, javno agencijo Spirit in Ministrstvom za okolje in prostor prišlo do

ustreznih rešitev, ki se danes rezultirajo v vsebinsko ustrezni in oblikovno dovršeni turistični signalizaciji ob slovenskih avtocestah in hitrih cestah.

Viri

Pravilnik o prometni signalizaciji in prometni opremi na javnih cestah. UL RS št. 46/00, 110/06.

Zakon o cestah. UL RS (ZCes-1). UL RS št. 109/2010, 48/2012.

Turistična signalizacija na avtocestah in hitrih cestah po Sloveniji. 2001. Hosting in Slovenska turistična organizacija.

Predlog za označitev lokacij (kulturnih spomenikov / naravnih vrednot / zavarovanih območij narave) na avtocestah in hitrih cestah. 2003. Ljubljana, Hosting in Slovenska turistična organizacija.

Turistična signalizacija na avtocestah in hitrih cestah po Sloveniji. 2008. Hosting svetovanje in Slovenska turistična organizacija.

Kern, L. 2014. Signalizacija. Table znamenitosti.